

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tat-2 ta' Mejju, 2006

Citazzjoni Numru. 944/2000/1

Atlas Insurance Agency Ltd* agenti Malta tas-soċjetà estera *Axa Insurance p.l.c. proprio* u kif surrogata fid-drittijiet ta' l-assikurat tagħha *Michael Attard Limited

Versus

Sea Malta Company Limited; u The Cargo Handling Company Limited

F'din il-kawża s-soċjetà attriċi, li hija assikuratur surrogata fid-drittijiet ta' l-assikurat tagħha, qiegħda tfittex għad-danni li garrab l-assikurat tagħha f'merkanzija li waslet Malta bil-baħar billi għal dawk id-danni għamlet tajjeb l-attriċi taħt polza t'assikurazzjoni.

lċ-citazzjoni tgħid illi fl-14 ta' Ġunju 1999 is-soċjetà *Michael Attard Ltd* daħħlet f'Malta fuq il-bastiment *Maltese Falcon* konsenja ta' vetturi *Peugeot*, li ngħatat lil-importatur bi ħsarat u nuqqasijiet. L-attriċi għamlet tajjeb

għad-danni taħt il-polza ta' assikurazzjoni u għiet surrogata fid-drittijiet ta' l-importatur. Id-danni kienu ta' elf, sitt mija u tlieta u tletin lira u sittin ċenteżmu (Lm1,633.60), li magħhom jizdedu tnejn u sebgħin lira (Lm72) bħala *survey fee* u għalhekk b'kollox jitolgħu għal elf, seba' mija u ħames liri u sittin ċenteżmu (Lm1,705.60).

Billi qiegħda tgħid illi l-konvenuti, jew xi waħda minnhom, jaħtu għall-ħsara, l-attriċi fetħet din il-kawża u qiegħda titlob illi l-qorti, wara li tgħid illi l-konvenuti jaħtu għall-ħsara jew tgħid min minnhom jaħti, u tillikwida d-danni fis-somma ta' elf, seba' mija u ħames liri u sittin ċenteżmu (Lm1,705.60), tikkundanna lill-konvenuti, jew lil min minnhom jaħti, iħallsuha elf, seba' mija u ħames liri u sittin ċenteżmu (Lm1,705.60), flimkien ma' l-ispejjeż u l-imgħax minn dakinhar tan-notifika taċ-ċitazzjoni.

Il-konvenuta *The Cargo Handling Company Ltd* ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. hija kienet irċeviet il-merkanzija bin-nuqqasijiet u l-ħsarat murija fuq it-*tally sheets*;
2. trid issir il-prova illi n-nuqqasijiet seħnew waqt illi l-merkanzija kienet f'idejn l-eċċipjenti, u illi l-merkanzija kienet ingħatat lilha mingħajr dawk in-nuqqasijiet;
3. l-eċċipjenti ma twegibx għall-ħsarat u n-nuqqasijiet imsemmija fiċ-ċitazzjoni għax hija qdiet l-obbligi kollha illi l-liġi tqiegħed fuqha;
4. id-danni mitluba huma wisq, u trid issir prova dwar kif l-attriċi waslet għas-somma msemmija fiċ-ċitazzjoni; u
5. għalhekk it-talbiet tas-soċjetà attriċi, safejn magħmula kontra l-eċċipjenti, għandhom jiġu miċħuda.

Il-konvenuta *Sea Malta Company Ltd* ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. id-danni ma jirriżultawx mit-*tally sheet*;
2. il-klawsola ta' esoneru fil-polza tal-karigu teħles lill-eċċipjenti mir-responsabbiltà għad-danni; u
3. it-talba ta' l-attriċi "hija infondata fil-fatt u fil-liġi".

Il-polza tal-karigu¹ turi illi l-vetturi tgħabbew bla ħsara u bla nuqqasijiet fuq il-bastiment ta' *Sea Malta Company Ltd*, iżda t-*tally sheets* li saru meta l-vetturi waslu Malta u tnizzlu minn fuq il-bastiment, qabel ma ngħataw f'idejn

¹ *Fol. 26.*

*The Cargo Handling Company Ltd*² juru illi kienu saru xi ħsarat u kien hemm nuqqasijiet. Ladarba l-vetturi tgħabbew bla ħsara fuq il-bastiment, u wħud minnhom tniżzlu bi ħsara u nuqqasijiet, bilfors li dik il-ħsara ġrat waqt li l-vetturi kienu fuq il-bastiment.

Il-*gate pass-out*³, li sar meta l-vetturi ngħataw lill-importatur minn idejn *The Cargo Handling Company Limited*, juri illi komplew saru ħsarat u nuqqasijiet oħra, aktar minn kemm jidher mit-*tally sheets*. Għalhekk, bl-istess raġunament, ladarba s-soċjetà konvenuta *The Cargo Handling Company Limited* irċeviet il-vetturi meta wħud minnhom biss kellhom il-ħsara u nuqqasijiet, u meta ikkonsenjathom kien hemm aktar ħsarat u nuqqasijiet, bilfors li l-ħsara u n-nuqqasijiet żdiedu waqt li l-vetturi kienu f'idejha.

Il-qorti għalhekk hija soddisfatta li l-ħsarat ġraw waqt li l-vetturi kienu fdati fil-kustodja tas-soċjetajiet konvenuti.

Naraw issa l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti, u nibdew billi naraw waħda waħda l-eċċezzjonijiet tas-soċjetà *The Cargo Handling Company Limited*.

L-ewwel eċċezzjoni tgħid li l-merkanzija tniżzlet bil-ħsara minn fuq il-bastiment. Naturalment, għal dawk il-vetturi li niżlu bil-ħsara u bin-nuqqasijiet, tagħmel tajjeb is-soċjetà konvenuta l-oħra. Dan, iżda, ma jeħlisx lil *The Cargo Handling Company Limited* mill-ħtija għal dawk il-ħsarat li ġraw waqt li l-vetturi kienu f'idejha. Din l-eċċezzjoni, għalhekk, ma hux il-każ li nqisuha aktar.

It-tieni eċċezzjoni tgħid illi trid issir prova illi l-ħsara u n-nuqqasijiet seħħew waqt illi l-vetturi kienu f'idejn l-eċċipjenti, u li l-vetturi ngħataw f'idejha mingħajr dawk il-ħsarat u nuqqasijiet. Effettivament, din l-eċċezzjoni tgħid l-istess ħaġa bħall-ewwel waħda. *The Cargo Handling Company Ltd* għandha twieġeb biss għall-ħsarat u għan-nuqqasijiet li seħħew bejn il-waqt meta l-vetturi ngħataw lha f'idejha u l-waqt meta ngħataw lill-importatur.

It-tielet eċċezzjoni tgħid illi l-eċċipjenti qdiet l-obbligi kollha li tqiegħed fuqha l-liġi. Il-fatti iżda juru illi ma qdietx l-obbligazzjoni illi jqiegħed fuqha l-art. 1900(1)(b) tal-Kodiċi Ċivili għax saret ħsara lill-vetturi, u ttieħdu ħwejjeġ

² *Foll. 21 et seq. u foll. 30 et seq.*

³ *Fol. 11.*

minnhom, fiż-żmien meta kienu f'idejn l-eċċipjenti. Din l-eċċezzjoni hija għalhekk miċħuda.

Ir-raba' eċċezzjoni trid prova dwar il-*quantum* tad-danni. Din il-prova toħroġ mill-*invoice* tad-9 ta' Settembru 1999⁴, li tfigg kemm kienet il-ħsara fuq kull vettura u kemm kienu jiswew it-tiswijiet; dan id-dokument ma kienx kontestat.

L-aħħar eċċezzjoni tgħid biss li t-talbiet tas-soċjetà attriċi għandhom ikunu miċħuda; għà rajna għala u safejn it-talbiet fil-fatt għandhom jintlaqgħu, u din l-eċċezzjoni wkoll hija għalhekk miċħuda.

Ngħaddu issa biex inqisu l-eċċezzjonijiet tas-soċjetà konvenuta l-oħra, *Sea Malta Company Ltd*.

L-ewwel eċċezzjoni tgħid illi d-danni ma jirriżultawx mit-*tally sheets*. Din l-eċċezzjoni hija fattwalment skorretta, għax it-*tally sheets* juru illi l-vetturi tniżżlu bi ħsara u b'nuqqasijiet. Naturalment, l-eċċipjenti ma twegibx għal ħsarat u nuqqasijiet li komplew seħħew meta l-vetturi ma kinux għadhom f'idejha.

Fit-tieni eċċezzjoni l-eċċipjenti qiegħda tistrieħ fuq klawwola ta' esoneru li tgħid "*vessel not responsible for accessories and/or other goods left inside vehicles nor any interior damage to upholstery fittings or accessories*".⁵

Il-*Hague Rules*, iżda, ma jippermettux klawwoli ta' ezoneru li jeħilsu minn responsabbiltà għal nuqqasijiet ta' l-obbligat. L-artt. 3.2 u 3.8 igħidu illi:

The carrier shall properly and carefully load, handle, stow, carry, keep, care for and discharge the goods carried.

Any clause, covenant or agreement in a contract of carriage relieving the carrier or the ship from liability for loss or damage to, or in connection with, goods arising from negligence, fault or failure in the duties and obligations provided in this article or lessening such liability otherwise than as provided in this convention, shall be null and void and of no effect.

Il-klawwoli li fuqhom qiegħda tistrieħ is-soċjetà konvenuta jistgħu biss jaqilbu l-oneru tal-prova fuq is-soċjetà attriċi biex din turi li l-ħsara ġrat waqt li l-vetturi kienu f'idejn is-soċjetà konvenuta. Għà rajna, iżda, li s-soċjetà attriċi wriet,

⁴ Fol. 6.

⁵ Fol. 26.

permezz tal-polza tal-kariku, li l-vetturi ttellgħu bla ħsara fuq il-bastiment, u wriet ukoll, permezz tat-*tally sheet*, li wħud mill-vetturi trizzlu bi ħsara u nuqqasijiet. Il-prova li l-ħsara ġrat waqt li l-vettura kienet f'idejn is-soċjetà konvenuta, għalhekk, għamlitha.

Effettivament, *Sea Malta Company Ltd* irrinunzjat għall-eċċezzjonijiet tagħha bin-nota li ipprezentat fil-25 t'April 2005⁶.

Meta tqabbel il-ħsarat u n-nuqqasijiet li seħħew waqt illi l-vetturi kienu f'idejn *Sea Malta Company Limited* u dawk li seħħew meta kienu f'idejn *The Cargo Handling Company Limited*, issib illi ta' l-ewwel jiġu jiswew ħames mija u tlieta u ħamsin lira u wieħed u sebgħin ċenteżmu (Lm553.71) u tat-tieni jiġu jiswew elf u disgħa u sebgħin lira u disgħa u tmenin ċenteżmu (Lm1,079.89). Ma' dawn għandhom jiżdiedu *s-survey fees* li għandhom jinqasmu bl-istess proporzjon bejn il-konvenuti: erbgħa u għoxrin lira (Lm24) tħallashom *Sea Malta Company Ltd* u tmienja u erbgħin lira (Lm48) tħallashom *The Cargo Handling Company Limited*.

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti taqta' l-kawża billi, wara li tillikwida d-danni li għandha tagħmel tajjeb għalihom il-konvenuta *Sea Malta Company Ltd* fis-somma ta' ħames mija u sebgħa u sebgħin lira u wieħed u sebgħin ċenteżmu (Lm577.71) u dawk li għandha tagħmel tajjeb għalihom *The Cargo Handling Company Limited* fis-somma ta' elf, mija u sebgħa u għoxrin lira u disgħa u tmenin ċenteżmu (Lm1,127.89), tikkundanna lil *Sea Malta Company Ltd* tħallas ħames mija u sebgħa u sebgħin lira u wieħed u sebgħin ċenteżmu (Lm577.71), flimkien ma' l-The Cargo Handling Company Limited tħallas elf, mija u sebgħa u għoxrin lira u disgħa u tmenin ċenteżmu (Lm1,127.89), flimkien ma' l-

L-ispejjeż jinqasmu hekk: parti minn tlieta ($\frac{1}{3}$) tħallasha *Sea Malta Company Limited* u żewġ partijiet minn tlieta ($\frac{2}{3}$) tħallashom *The Cargo Handling Company Limited*.

< Sentenza Finali >

⁶ *Fol. 53.*

Kopja Informali ta' Sentenza

-----TMIEM-----